

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՐԳԸ

«Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, եւ յերկիր
խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»
(ՂՈՒԿ. Բ. 14):

Յիսուս Քրիստոսի ծնունդը տեղի ունեցաւ շատ աննշան պայմաններու ներքեւ, բայց քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ անոր ստեղծած յեղաշրջումը խիստ նշանակալից է: Կրօնից պատմութեան մէջ արձանագրուած չէ ծնունդ մը որ մարդկային ցեղին կրօնական փորձառութեան վրայ աւելցուցած ըլլար կազդուրիչ ու ազնուացուցիչ այն ազդեցութիւնը, ինչ որ ըրած է Բեթղեմէի մօտերն մէջ տեղի ունեցած այս համեստ ծնունդը: Ծնունդ մը՝ որ մարդկային ցեղին կենցաղին նոր ուղղութիւն տուած և մարդկութեան ճակատագրի բարեփոխած է հիմնովին:

Այս ուրախալի գէպքին առջև երկինք չէր կրնար լուռ ու մունջ մնալ, առանց յայտարարելու անոր աւետիսը մարդկութեան: Հրեշտակներ իրենց փառաբանութեան հմայիչ երգովը, «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն» ըսելով բաժին տոին այս խրախճանութեան մէջ:

Երկու հազար տարիներէ ի վեր Քրիստոնէական Եկեղեցին կ'երգէ ծննդեան այս գեղեցիկ երգը, յիշեցնելու համար Բեթղեմէի մէջ տեղի ունեցած անփառունակ՝ բայց խորիմաստ ծնունդը և անոր մեղի տուած փրկարար պատգամը:

Ա. — Աստուծոյ զիառնք տալ՝ ծնունդի երգին առաջին պատգամն է: Պատճառներ շատ ունինք փառաբանութիւն մատուցանելու Աստուծոյ, քանզի Անոր շնորհաց ներքեւ կ'ապրինք ամէն վայրկեան: Ի՞նչ է շնորհը: Ծնոր՝ կ'ըսենք այն բոլոր բարիքներուն և օրհնութիւններուն՝ զորս կը վաշխենք ձրիօրէն, առանց բան մը տալու անոնց փոխարէն: Աստուծոյ մարդկութեան ըրած երեք մեծ շնորհներէն առաջինն է՝ մեղի այս աշխարհի մէջ ապրելու պատահութիւն տալը, երկրորդ՝ Իրեն հետ հօր և

որդի չափորդակցելու առանձնաշնորհումը, իսկ երրորդը՝ Իր միածին որդին՝ Յիսուս Քրիստոսը աշխարհ զրկելը: Վերջինը Իրեն շնորհներուն մեծագոյնն է:

Աստուած սէր է, և սէր ըլլալուն համար կը շնորհէ, և այսպէս Աստուծոյ մեծագոյն շնորհը պէտք է նկատուի մասնաւորաբար Իր Որդին մեղի տալը: Ուստի շատ ի գէպ է որ Ծնունդի սոյն հանգիստաւոր օրերուն փառք տանք Աստուծոյ, Իրեն այս անպատմելի պարգևին համար:

Փառաբանութեան զգացումը ինքնաբերաբար կ'արթննայ մեր մէջ երբ հանդիպինք այս տեսակ բարիքներու: Ապերախտներու գործն է միայն չզնահատել երախտիքը: Կրկերուն կ'ըսէ. «Երախտագիտութիւնը ոչ միայն մեծագոյն առաքինութիւնն է, այլ նաև բոլոր առաքինութեանց մայրը»: Բարիք մը ճանչնալ, զոհողութիւն մը դնահատել, և կամ ծառայութեան մը արժէքը անաչառ ոգիով ճշգիւլ՝ աւելի բարձր մարդկային մը վրայ ապրուած կեանքի արտայայտութեան նշան է: Աստուծոյ բարիքներուն հանդէպ ապերախտ ըլլալ՝ ապերախտ ըլլալ է նաև բարոյական մեայուն ու տիեզերական արժէքներու:

Ծնունդի երգը կը զգուշացնէ մեզ ապերախտութեան այս վարակիչ հիւանդութիւնէն, և միանգամայն կը ներշնչէ մեզի փառաբանութեան զգացումներ ունենալ միշտ Աստուծոյ անհուն շնորհներուն նկատմամբ:

Բ. — Ծնունդի երգը «Ի բարձունս Աստուծոյ» խօսքով կը մատնանչէ մեզի Աստուծոյ տիեզերքի մէջ ունեցած դիրքը: Ըստ այս բաներու իմաստին, Աստուած բարձունքներու վրայ կը բնակի, և կամ բարձունքներու վրայ բնակելու արժանի էակ մըն է: Նախկին կրօնքներու մէջ մեհեաններ և Աստուծոյ նուիրուած սրբավայրեր ընդհանրապէս բարձունքներու վրայ կը հաստատուէին: Հին Ուխտի մէջ Աբրահամ իր զօնը մատուցանելու համար լեռը մազլիցեցաւ: Մովսէս Աստուծոյ աւելի մօտենալու և Անոր հետ մօտէն հաղորդակցելու նպատակաւ Սինայ լեռան վրայ ելաւ: Սաղմոսերգուն աշօթելու ատեն իր հայեացքը դէպի լեռները կ'ուղղէր, «Համբարձի զաչս իմ ի լեռինս, ուստի եկեցցէ

ինձ օգնութիւն» ըսելով: Նոր Ուխտի մէջ, Երեսու երբեմն լերան վրայ կը քարոզէր, և յաճախ հոն ալ կ'աղօթէր: Այլակերպութեան օրը աղօթելու համար բարձր լերան վրէժի վրայ ելած էր: Քահանան եկեղեցւոյ մէջ պատարագը մատուցանելու համար բարձրութեան վրէժի վրայ կ'ելլէ:

Ասոնք ցոյց կուտան թէ կրօնքներ բարձրութիւններու վրայ նկատած են Աստուծոյ բնական վայրը:

Մարդկային ցեղին կրօնական այս ըմբռնումին մէջ գեղեցիկ իմաստ մը կայ, այն է արեւելքի մէջ բարձրագոյն աթոռը Աստուծոյ յատկացնել: Աստուած թէև ամենուրեք է, արեւելքի մէջ չկայ վայր մը ուր Քրիստոս յայտնուի: Չգիտեմ չեմ տես, ոչ թէ Աստուած արեւելքի մէջ՝ այլ արեւելքը իր անհունութեամբը Աստուծոյ մէջ գոյ է, բայց և այնպէս եթէ նրա թական ըմբռնումով Անոր համար բնականութեան վայր մը ենթադրուի, ապա պէտք է որ լինայ բարձրութիւններու վրայ: Որովհետև Անոր կը վայելէ միմիայն փառք, պատիւ և երկրպագութիւն, և բարձրագոյն զիրք այս արեւելքին մէջ:

Արդարեւ Բարձրեան Աստուած արժանի է այս մեծարանքին, անոր համար որ Ինքն է տէրը և արարիչը արեւելքին, ամէն ինչ Իրեն միջոցաւ գոյութեան եկած է: Եւ ոչ միայն նա արարիչ է, այլ նաև կեանքի տղբիւն է միաժամանակ: Իրմէ ծագում առած է կեանքը համայն բնութեան մէջ: Նայնպէս Ինքն է որ բովանդակ արեւելքը ներգաշնակ ու գեղեցիկ դրութեան մէջ կը պահէ: Ուստի իրաւամբ Իրեն պէտք է յատկացնել մեր սրտերուն ալ բարձրագոյն գահը, որ Ա՛ն բազմի հան, իրեն մեր կենաց առաջնորդը և փառաց թագաւորը:

Գ. — Ծնունդի սուրբ գիշերը, երկնային զօրքերը իրենց «Եւ յեղիի խալալութիւն» օրհներգովը աւետիցին մարդոց թէ Բեթղեհէմի մէջ պատահած այս ծնունդը տարբեր է հասարակ ծնունդներէ:

Բեթղեհէմի այս Մանուկը տակաւին չծնած, Անոր անունը արդէն կը կոչուէր «Եղիսան խաղաղութեան»: Քանզի Անիկա հասարակ մէկը չէր, այլ հոգեւոր իշխան մը, լաւ և սէր ըսել փառաց թագաւոր մը,

և «Թագաւոր թագաւորաց»: Այս արքայից արքային կամ հոգեւոր թագաւորին իշխանութիւնը հիմնուած էր խաղաղութեան վրայ: Անիկա ծնաւ խաղաղութեան աւետիտներով, մեծցաւ խաղաղութեան գիտակցութիւնը իր սրտին մէջ կրելով, քաղաքացի խաղաղութեան աւետարանը և Աւետարանին խաղաղութիւնը, ապրեցաւ խաղաղութեան կեանքը, և բաժնուեցաւ այս աշխարհէն թողլով խաղաղութեան կտակը իր աշակերտներուն, «Խաղաղութիւն գիտեմ ձեզ» խօսքերը արտասանելով:

Շօ անուն հեղինակ մը կ'ըսէ. «Խաղաղութիւնը առաքինութեան ձգած փափուկ ու նուիրական շուքն է»: Ուրիշ հեղինակ մը՝ Կոլթըն կ'ըսէ. «Առաքինութիւնն ու խաղաղութիւնը անբաժան են իրարմէ, առաջինը հոգիին արնն է, իսկ երկրորդը անոր երեկոյեան աստղը»: Ըստ Բեզարի, «Մեր մէջ կը բնակին խաղաղութեան հինգ մեծ թշնամիներ — ազահութիւն, փառամոլութիւն, նախանձ, բարկութիւն և հպարտութիւն»: Եթէ ասոնք մեզմէ վտարուին, այն ատեն կը վայելենք մնայուն խաղաղութիւն: Էմբոսըն կը յայտարարէ. «Ոչ մէկ բան քեզի խաղաղութիւն պիտի բերէ քացի քեզմէ»: Քորլըն կ'ըսէ. «Երանութիւն տրուած է ոչ թէ յաղթանակ շահողին, այլ խաղաղութիւն հաստատողին»: Իսկ Սրբազան Մատենան կը պատգամէ. «Երանի խաղաղարարաց զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեցցին»:

Ինչ օգուտ ունայն Երեսու Քրիստոսի աշխարհ խաղաղութիւն բերելէն և կամ խաղաղութիւն կոտորելէն, եթէ մենք զիրար կ'ատենք և չենք ապրիր այդ խաղաղութեան կեանքը: Ասոնք են միայն Աստուծոյ իրական որդիները, որոնք թէ՛ կ'ապրին և թէ՛ կը տարածեն այս խաղաղութիւնը մարդոց մէջ: Քրիստոս խաղաղութեան ակնադրուի է և իր հիմնած քրիստոնէութիւնը խաղաղութեան կրօնք է: Աշխարհ այսօր լման չի վայելիր այս խաղաղութիւնը, քանզի ասանց Քրիստոսի կ'ապրի: Երբոր մարդիկ Քրիստոսի աշխարհ բերած պատգամներուն հետեւին և Անոր փրկարար սկզբունքներուն համեմատ ապրին՝ կը տիրանան այս խաղաղութեան իրենց սրտերուն մէջ, և կը տեսնեն անոր օրհնարներ արդիւնքները իրենց առօրեայ

կեանքին և իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւններուն մէջ:

Գ. — Ծնունդի երգին վերջին պատգամն է «Ի մարդիկ հանութիւն»: Հաճութիւն բառը երկու որոշ իմաստ ունի. նախ՝ հաճութիւն մարդոց միջև, և ապա՝ հաճութիւն մարդոց և Աստուծոյ միջև:

Յիսուս երբ աշխարհ եկաւ, գոտակարգային դրութեանց պատճառաւ մարդոց միջև կը պակսէր հաճութիւնը, այսինքն իրարու հանդէպ բարեկամութեամբ վերաբերումը, համերաշխութեան, հաւասարութեան և եղբայրակցութեան ոգին: Հարուստը նուաստութիւն կը համարէր յարաբերիլ աղքատին հետ, ազնուականը շինականէն ինքզինքը աւելի վեր կը դասէր, գիտունը սղէտը կ'անարգէր, կրօնականը աշխարհականին վրայ ցած աչքով կը նայէր: Տգիտութեան, մոլեռանդութեան և ցեղային ատելութեան իբրեւ արդիւնք, մարդիկ այսպէս տարբեր հատուածներու բաժնուած, մէկը միւսը ատելով, մէկը միւսին վրայ իշխելով զատապարտուած էին ապրելու և տառապելու:

Մարդկութիւնը խորապէս կը հռուսէր և կարօտը կը քաշէր պատգամի մը՝ որ ըսէր. «Զիք խտիր, ո՛չ հրէի և ո՛չ հեթանոսի, ո՛չ ծառայի և ո՛չ ազատի, ո՛չ արուի և ո՛չ իգի, զի ամենեքին մի էք ի Բրիստոս Յիսուս» (Գաղ. Գ. 28): Այս ցնցիլ ու յեղաշրջող պատգամին սկզբունքը աշխարհ քարոզուեցաւ առաջին անգամ հրեշտակներու կողմէ, ծննդեան առթիւ, «Ի մարդիկ հաճութիւնն օրհնեցով: Այս պատգամի հիման վրայ մարդիկ պէտք է ապրին իրենց շահը միշտ ուրիշին շահուն մէջ փնտռելով, «Մէկը ամենուն և ամէնը մէկուն համար» խօսքին սկզբունքը հետապնդելով, և Աւետարանի «Ոսկեղէն կանոն» իրենց նշանաբան ընտրելով:

Աստուծոյ և մարդոց միջև նաեւ կար խրամատ մը: Հին ատեն մարդիկ զԱստուծոյ կը նկատէին անմատչելի վեհապետ մը, և իրենք զիրենք Անոր առջև ստրուկներ: Յիսուսի աշխարհ գալը փոխեց այս սխալ ըմբռնումը: Յիսուս քարոզեց թէ Աստուծոյ հայր է և մարդիկ Անոր զաւակները, հոգ է թէ իրարմէ տարբեր ցեղերու պատկանած ըլլան: Յիսուսի «Էմմանուէլ» (Աս-

տուծ մեղի հետ) անունը ինքնին ցոյց կուտայ արդէն որոշապէս թէ Աստուծոյ և մարդ իրարու ազգակիցներ և բարեկամներ են, իբրեւ արարիչ և արարած և իբրեւ հայր և որդի:

Հետեւաբար Բեթղեհէմի մէջ տեղի ունեցած մեր Փրկչին ծնունդը կը վերցնէ ոչ միայն մարդոց միջև եղած խտրութիւնները, այլև կը վերցնէ Աստուծոյ և մարդոց միջև գրուած անտեղի պատուարը: Ծնունդի երգը կը յայտարարէ եղբայրակցութիւն և հաւասարութիւն մարդոց մէջ, և առանց արգելքի ու անկաշկանդ կապակցութիւն և յարաբերութիւն մարդոց և Աստուծոյ միջև: Մեր և Աստուծոյ միջև, իբրեւ իրական քրիստոնեաներ, ո՞ր ատրիճան գոյութիւն ունի այս ներքին հաղորդակցութիւնը:

Յիսուս՝ աշխարհ գալովը, ոչ միայն Աստուծոյ մասին մարդոց աւելի նոր ու բարձր գաղափարներ հաղորդեց, այլ նաեւ բարձրացուց մարդուն անհատական արժանիքն ու բարոյական մակարդակը: Նոյնպէս ազնուացուց իդական սեռին ընկերական զիրքը քաղաքակրթութեան թափարարման վրայ, և մանուկներու շուրջ ալ մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծեց և գանոնք հոգածութեան առարկայ դարձուց իր հիմնած կրօնքին մէջ:

Ծնունդի այս հրաշափառ տօնին առթիւ արեւելքէն եկած երեք մոզեր լայնօրէն բացին իրենց գանձերը, — ոսկիով, խնեկով և զմուռսով — և իրենց լաւագոյն նուէրներով պատուեցին Բեթղեհէմի մէջ ծնած Յիսուս մանուկը՝ իբրեւ իրենց Տէրը և Փրկիչը: Կ'արժէ որ մենք ալ այս պատեհ առիթով մեր սրտերը նուիրենք Անոր, որպէս մեր լաւագոյն նուէրը: Աստուծոյ առջև ամենաընտիր նուէրը մարդու սիրան է: Բանաճ լայնօրէն մեր սրտերուն զոհները՝ որ խաղաղութեան այս իշխանը մեր սրտերուն մէջ ալ ծնի, իր անպատմելի շնորհներով և օրհնութիւններով առիւ:

Դ. Ռ. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

Ֆրէզնո, Դալիժ.